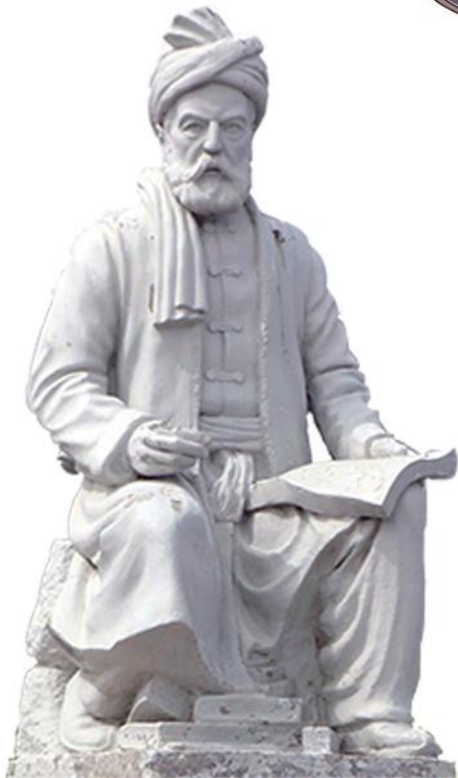

الگوی مفهومی آموزش (آما)

معاونت آموزشی
دانشگاه فردوسی مشهد
تابستان ۹۸

هفتادمین سال تأسیس دانشگاه فردوسی مشهد

الدلائل الجاهلية

در راستای تحقق اهداف سند راهبردی دانشگاه فردوسی مشهد در حوزه‌ی آموزش، معاونت آموزشی دانشگاه اقدام به تهیه‌ی الگوی مفهومی آموزش برای سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری نموده است. این الگو به صورت هدفمند فعالیت‌های آموزشی را با مبانی اساسی نظام تعلیم و تربیت همسو می‌کند. این الگو به مثابه‌ی نقشه راهی است که مسیر حرکت کنشگران عرصه‌ی آموزش را مشخص می‌سازد. باید خاطر نشان کرد که آموزش، مفهومی فراتر از انتقال صرف مطالب درسی دارد. وظیفه‌ی استادان، افزون بر انتقال مفاهیم علمی، ایجاد و تقویت شایستگی‌های گوناگون در دانشجویان برای نقش‌آفرینی بهتر در جامعه می‌باشد.

براین اساس: هدف آموزش در مقطع کارشناسی، افزایش توان اشتغال‌پذیری دانشجویان می‌باشد. انتظار می‌رود در برنامه‌های درسی، فعالیت‌های کلاسی و نظام اندازه‌گیری و سنجش، افزون بر تمرکز بر مبانی اصلی هر رشته (دانش نظری)، مهارت‌آموزی (دانش عملی) نیز مورد توجه ویژه قرار گیرد. لازم به ذکر است با توجه به ماهیت هر رشته/گرایش، میزان کسب دانش عملی متفاوت و متغیر است ولی هدف از آموزش در تمامی رشته/گرایش‌ها، تربیت دانش‌آموختگانی است که ظرفیت و توان ورود به بازار کار را دارا باشند.

هدف آموزش در مقطع کارشناسی ارشد، افزایش توان پژوهشی دانشجویان می‌باشد. در این مقطع، دانشجویان افزون بر کسب دانش‌های نظری و عملی، اصول اساسی پژوهش را فرا می‌گیرند. از سوی دیگر می‌توان گفت دانشجویان در این دوره، صلاحیت در انجام پژوهش‌های علمی را کسب می‌کنند.

هدف آموزش در مقطع دکتری، ایجاد قابلیت مرجعیت علمی-اجتماعی در دانشجویان می‌باشد. در این مقطع، دانشجویان افزون بر توانش‌های کسب شده در مقاطع قبلی، به تدریج یاد می‌گیرند چگونه پژوهش‌های علمی خود را مستند و منتشر کنند، سخنرانی

کلان‌شایستگی‌های حسی - ادراکی

کلان‌شایستگی‌های هیجانی - اجتماعی

کلان‌شایستگی‌های شناختی

کلان‌شایستگی‌ها را می‌توان به سه دسته‌ی شناختی، هیجانی - اجتماعی و حسی - ادراکی تقسیم کرد:

کلان‌شایستگی‌های شناختی، تقویت تفکر انتقادی، آینده‌نگر، خلاق و سیستمی را در بر می‌گیرد. تفکر انتقادی، اشاره به عبور از حفظیات و پذیرش محض مطالب درسی دارد. بر این اساس، انتظار می‌رود دانشجویان ضمن کسب قدرت تحلیل و ارزیابی، پرسشگر، منعطف، منتقد و انتقادپذیر شوند. تفکر آینده‌نگر، اشاره به پیش‌بینی آینده، هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب برای آن دارد. انتظار می‌رود دانشجویان با آینده‌پژوهی آشنا و حساس به زمان شوند و توانایی‌های فراشناختی خود، شامل قدرت پایش و مدیریت را افزایش دهند. تفکر خلاق، به نوآوری و خلق ایده‌ی جدید می‌پردازد. انتظار می‌رود دانشجویان ضمن کسب وسعت نگاه، ایده‌پردازی و خیال‌پردازی کنند، واگرا و متفاوت‌نگر باشند. تفکر سیستمی، اشاره به کل‌نگری و اجتناب از مطلق‌نگری دارد. انتظار می‌رود دانشجویان با نگاهی ارگانیک و پویا قادر به درک ارتباطات و تعاملات بین مفاهیم و نظام‌های مختلف باشند و از رویکرد پذیرش مطلق اجتناب کنند.

و تأثیرگذاری اجتماعی خود را نیز ارتقا بخشند. هدف از تربیت دانشجویان در این مقطع، کسب قابلیت لازم برای دستیابی به مرجعیت و رهبری علمی - اجتماعی در آینده است. جهت کسب توانش‌های مذکور در مقاطع سه‌گانه تحصیلی، کلان‌شایستگی، شایستگی و خرده‌شایستگی‌هایی مشخص شده است که لازم است به میزان و درجات متفاوت به فراخور هر مقطع تحصیلی تقویت شود. انتظار می‌رود این شایستگی‌ها در تدوین و اجرای برنامه‌های درسی، طرح درس، سنجش و ارزیابی دانشجویان، تهیه و تدوین پایان‌نامه و رساله‌های دانشجویی، برنامه‌های توانمندسازی استادان، ارزشیابی استادان، فعالیت‌های فوق برنامه و مراکز رشد و کارآفرینی و... لحاظ و عملیاتی شود.

کلان شایستگی هیجانی-اجتماعی، اشاره به مدیریت درون فردی و میان فردی دارد. لازم است اعتماد به نفس، عزت نفس و حس خودکارآمدی در دانشجویان تقویت شود. برای «شهروند خوب بودن» دانشجویان باید اخلاقیات و مسائل فرهنگی و هویتی را سرلوحه خود قرار دهند. حس همدلی و مسئولیت پذیری در آنان تقویت شود تا بتوانند با دیگران به راحتی ارتباط برقرار کنند و مسائل را از زوایای مختلف ببینند.

کلان شایستگی حسی-ادراکی، اشاره به مدیریت حواس و مدیریت محیط دارد. انتظار می‌رود دانشجویان مهارت‌ورز و حواس‌ورز شوند و بتوانند مهارت‌های عملی را کسب کنند، چیره‌دست شوند و با به‌کارگیری حواس مختلف، ظرفیت‌های شناختی و هیجانی خود را افزایش دهند. همچنین انتظار می‌رود دانشجویان یاد بگیرند چگونه از ظرفیت محیط فیزیکی برای افزایش توانمندی‌های خود بهره بگیرند. آن‌ها باید تن‌آگاه باشند، به بدن خود توجه کنند، محیط‌آرا باشند و به خلق محیط شاد و آرام کمک کنند (توجه به هنر و مسائل زیبایی شناختی). آن‌ها باید بیاموزند که بدن و شناخت تفکیک‌ناپذیرند و به یکدیگر کمک می‌کنند.

درمجموع، توجه به توانش و شایستگی‌های شناختی، هیجانی-اجتماعی و حسی-ادراکی می‌تواند فعالیت‌های آموزشی را جهت‌دار کرده و زمینه‌ی آموزش جامع برای خلق جامعه‌ای بهتر را فراهم سازد. امید است با تلاش مدیران و اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد، زمینه‌ی عملیاتی کردن آموزش کیفی، جامع و فراگیر فراهم آید تا شاهد بهبود زندگی دانشجویان و رشد و تعالی هر چه بیشتر آنان در جامعه باشیم.

تفکر خلاق

عنوان شایستگی	تفکر خلاق ^۱
تعریف	توانایی تولید اندیشه‌ها و افکار نو و نگاه کنجکاو و کاوشگر به پدیده‌های موجود و توانایی تبدیل اندیشه‌های نو و خلاق به کاربردهای قابل استفاده و سودمند در محیط
اهمیت و ضرورت	<ul style="list-style-type: none"> - کمک به نگاه و توجه به مسایل و موقعیت‌ها از چشم اندازی تازه و متفاوت - کمک به یافتن راه حل‌های جدید و گاه غیر متعارف برای مسایل و موقعیت‌ها
مصادیق عملکردی	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به جوانب مختلف یک موضوع یا مساله - ارتباط و ترکیب ایده‌ها و تجارب و خلق نتایج جدید - بیان آزادانه افکار و عقاید خود و استقبال از مواجه شدن با عقاید مختلف - کنجکاو بودن و جستجو برای کسب اطلاعات نو و جدید - قدرت تصویر سازی ذهنی بالا - تصور و نگرش مثبت نسبت به خود - قدرت ریسک پذیری بالا - محدود نکردن خود به نظرات و پاسخ‌های افراد دیگر - قضاوت نکردن سریع در مورد ایده‌های مختلف
پرورش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی اساتید با دیدگاه‌های مختلف در خصوص خلاقیت و روش‌های تدریس خلاقانه - کمک به تقویت روحیه کنجکاو در دانشجویان - فراهم کردن زمینه برای اظهار نظر آزادانه دانشجویان - طرح پرسش‌ها، مسایل و فعالیت‌هایی با راه حل و پاسخ‌های متعدد - استقبال از راه حل‌ها و پاسخ‌های غیر متعارف - استفاده از روش‌های تدریس مانند بارش فکری جهت کمک به پرورش تفکر خلاق - احترام و توجه به عقاید دیگران - توجه به ساختار فیزیکی محیط و وجود محرک‌های متنوع در آن برای افزایش خلاقیت - حساس کردن دانشجویان نسبت به محرک‌های محیطی - تاکید بر استفاده از آزمون‌های تشریحی تا چند گزینه‌ای
سنجش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - دادن تکالیف و فعالیت‌های متنوع به دانشجو و درخواست راه حل‌های متنوع و چندگانه برای حل مسایل و تکالیف

^۱ منبع پیشنهادی جهت مطالعه: باکت، ا. روشهای تدریس خلاقیت. ترجمه مهران فرج‌اللهی و سونیا موسی‌رضانی (۱۳۹۶). تهران: آوای نور.

تفکر سیستمی

عنوان شایستگی	تفکر سیستمی ^۲
تعریف	توانایی جامع بینی و دیدن پدیده‌ها به صورت مجموعه‌هایی یکپارچه و درک تمام اجزا و بخشهای آن در ارتباط با یکدیگر
اهمیت و ضرورت	<ul style="list-style-type: none"> - کمک به پرهیز از تنگ نظری، خود محوری و یک جانبه نگری مسایل - کمک به در نظر گرفتن یکپارچه عوامل متعدد داخلی و بیرونی اثرگذار بر مسایل - کمک به بهبود و یافتن راه حل‌های مختلف برای مسایل و مشکلات با توجه به پیچیدگی و چند وجهی بودن آن‌ها
مصادیق عملکردی	<ul style="list-style-type: none"> - اندیشیدن توأمان به کل و جزء - توانایی تعریف جهان پیرامون به عنوان یک سیستم - توانایی مشخص کردن مرزهای بین سیستم‌های مختلف - توانایی درک تغییرات یک سیستم در نتیجه تغییرات در یک جزء - توجه به موضوعات از منظرهای مختلف - پرهیز از اعمال تفکر سلیقه‌ای - توجه به نقطه نظرات اعضای گروه - تلاش در جهت تشخیص عناصر تشکیل دهنده موضوعات و مسایل و پیوند موجود میان آن‌ها - شناسایی عوامل مختلف در پاسخ مطلوب - داشتن نگاه جامع و نظام مند نسبت به موضوعات و مسایل - نگرستن به مسایل مشخص به عنوان بخشی از یک سیستم کلی - درک وابستگی بین اجزا مبهم و مختلف در مسایل - داشتن نگاه کل نگر
پرورش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - نگاه کل نگرانه استاد به کلاس و فرآیند تدریس - تمرین برای تعلیق عقاید شخصی برای توسعه تفکر سیستمی در برخورد با مسایل - انجام تمرین‌های نیازمند کل نگر و دیدن مسائل از جنبه‌های مختلف و مرتبط با دیگر پدیده‌ها - توجه و تقویت فعالیت‌های تیمی در بین دانشجویان - آشنایی استاد با مفاهیم سیستم، ارتباط اجزاء و پیچیدگی پدیده‌ها

تفکر سیستمی

(ادامه)

<ul style="list-style-type: none"> - ارائه طرح‌واره‌های مفهومی از فرایند کلاس و مشخص کردن ارتباط اجزاء آن - استفاده از گراف‌ها و شکل‌های سیستمی - تقویت دیدگاه‌های کل گرایانه در دانشجویان با کمک از ترسیم نقشه‌های مفهومی Big Picture - ارائه تمرین‌هایی در جهت درک شباهت‌ها و تفاوت‌های بین سیستم‌ها یا موضوعات - افزایش توانایی درک تغییرات پدیده‌ها از طریق تقویت قابلیت مقایسه در طول زمان - اهمیت دادن به تحلیل‌های جامع در ارتباط با یک موضوع در مقابل تحلیل‌های جزئی و محدود - افزایش توانایی آینده‌نگری در دانشجویان - اهمیت قائل شدن به تحلیل‌های برخوردار از مفاهیم و عناصر چند رشته‌ای - تقویت رویکرد فازی و پرهیز از نگاه صفر و یکی، از طریق ارائه تمرین‌های فازی - تقویت نگاه دانشجویان به نقش عناصر کوچک در شکل‌گیری فرایندهای بزرگ 	<p>پرورش شایستگی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ارائه تمرین‌های کلاس (به ویژه تمرین‌هایی که به ترسیم روابط بین اجزاء یک موضوع می‌پردازد) و توجه به اثرات بازخوردی آنها بر روی یکدیگر - انجام پروژه‌های چند وجهی توسط دانشجویان به صورت انفرادی یا تیمی - ارائه سئوالاتی با جنبه تحلیلی جامع نسبت به یک موضوع 	<p>سنجش شایستگی</p>

۱۰

تاسیسات ۷۸

تفکر انتقادی

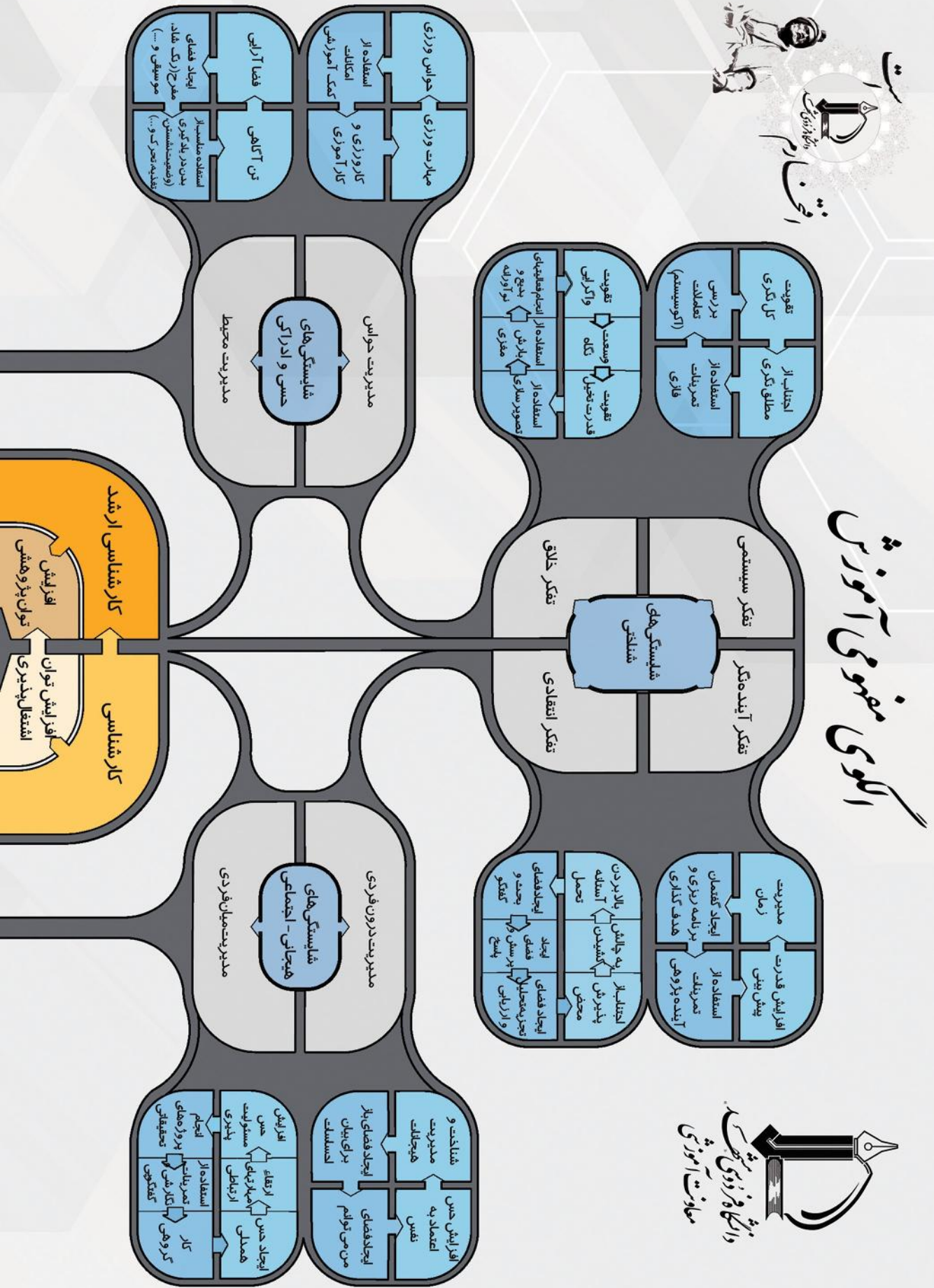
عنوان شایستگی	تفکر انتقادی ^۳
تعریف	فرایند فعال، هدفمند و سازمان یافته جهت دستیابی به درک و فهم روشن تر به واسطه ارزیابی و تفسیر ماهرانه افکار و عقاید خود و دیگران یا موقعیت‌های خاص
اهمیت و ضرورت	- کمک به بررسی و توجه به پیچیدگی‌های مسایل و موضوعات از زوایای مختلف در جهت یافتن پاسخ قابل قبول
مصادیق عملکردی	- داشتن روحیه پرسشگری - اجتناب از پذیرش محض - اجتناب از تعصب و لجبازی در قضاوت‌ها و داوری‌ها - پذیرش یا رد مسائل مبتنی بر تفکر - کسب اطلاع درباره مسایل مورد نقد از منابع متعدد - توجه به جنبه‌های مثبت و منفی مسائل و پرهیز از یکسو نگری - گوینده متفکر و منطقی و شنونده فعال
پرورش شایستگی	- حساس کردن دانشجو نسبت به امور و پدیده‌های اطرافش - تقویت روحیه پرسشگری در دانشجویان - تاکید بر آموزش مساله محور و اجتناب از حفظ طوطی وار مطالب - تشویق دانشجو به طرح پرسش‌های متعدد و متنوع در خصوص پدیده‌ها و یافتن پاسخ مسایل از منابع معتبر و متعدد - طرح و هدایت مباحث چالش برانگیز در حوزه تخصصی خود - تاکید بر گفت و گوی دو سویه استاد و شاگرد و متکلم وحده نبودن استاد در کلاس
سنجش شایستگی	- دادن تمرین‌ها و تکالیف چالشی و ارزیابانه در جهت سنجش تفکر انتقادی دانشجویان - طرح سوالات نقادانه در چارچوب مسائل مطرح شده در کلاس

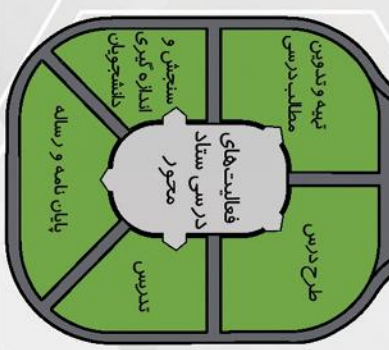
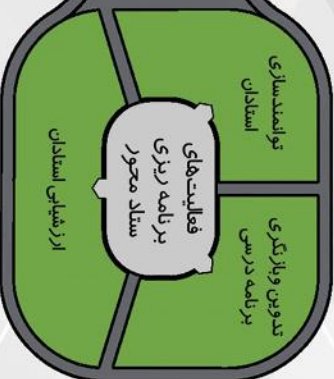
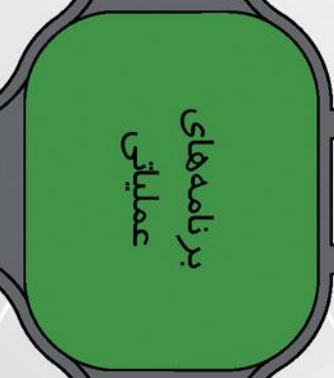
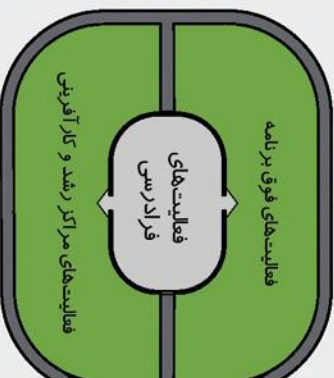
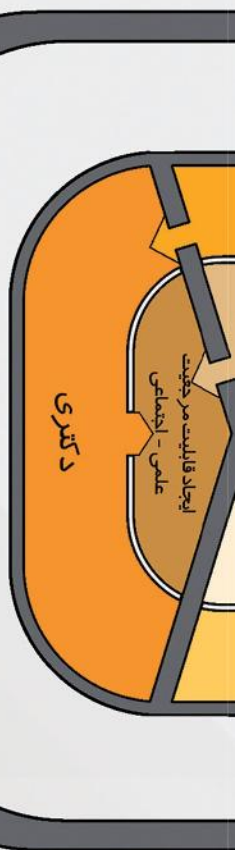
^۳ منبع پیشنهادی جهت مطالعه: مایرز، ج. آموزش تفکر انتقادی. ترجمه خدایار ایبلی (۱۳۸۰). تهران: انتشارات سمت.

الگوی مفهومی آموزش

دانشگاه زوئی مشهد
سازمان آموزش عالی

تفکر آینده نگر

عنوان شایستگی	تفکر آینده نگر ^۱
تعریف	<ul style="list-style-type: none"> - مجموعه تلاش‌ها به منظور تجسم آینده بالقوه و برنامه ریزی برای آن از طریق تجزیه و تحلیل منابع، الگوها و عوامل تغییر یا ثبات
اهمیت و ضرورت	<ul style="list-style-type: none"> - کمک به توجه و تفکر در خصوص چالش‌های آینده و نحوه مواجهه با آن - کمک به اتخاذ تصمیم‌های به هنگام و متناسب برای مسایل پیش رو - ضرورت نیاز به تفکر آینده نگر با توجه به پیشرفت‌های شتابان علم و فناوری و تحولات گسترده در حوزه‌های مختلف
مصادیق عملکردی	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به مسایل و موضوعات از جنبه‌های مختلف - بررسی و پیش بینی گزینه‌های مختلف مرتبط با مسائل پیش رو و انتخاب مطلوب‌ترین گزینه - شناسایی آینده‌های محتمل، ممکن، مرجح و باور پذیر - شناسایی مسایل پیش رو و نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مختلف آن و برنامه ریزی برای رفع نقاط ضعف و کم کردن تهدیدها در فعالیت‌های آتی
پرورش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - برنامه ریزی و کمک به پرورش ایجاد مهارت سازگاری با تغییر - تاکید بر فعالیت‌های فراشناختی از جمله برنامه ریزی - گسترش یادگیری مداوم - گسترش مهارت‌های تفکر - مجهز بودن به دانش روز در حوزه تخصصی - آشنایی به روز و کافی با دانش فناوری اطلاعات - توجه بیشتر به فرایند یادگیری تا نتیجه آن (فرایندمحوری) - استفاده از برنامه‌های درسی منعطف، چند رسانه‌ای و منطبق بر نیازها - ایجاد حساسیت به گذر زمان - توجه به تمرینات آینده پژوهی
سنجش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - سنجش مهارت‌های تفکر آینده نگر از طریق فعالیت‌هایی در جهت پیش بینی مسایل و روندها، نقاط قوت، ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها و برنامه ریزی برای مواجه شدن با آن‌ها در خصوص مسایل تخصصی رشته

^۱منبع پیشنهادی جهت مطالعه: وید، و. برنامه ریزی سناریو: راهنمای جامع برای آینده. ترجمه امیدعلی خوارزمی، امیرعلی خوارزمی و لیلا جوهری (۱۳۹۴). مشهد: انتشارات شاملو.

مدیریت میان فردی

عنوان شایستگی	مدیریت میان فردی ^۵
تعریف	مهارت‌های مورد استفاده جهت ایجاد و گسترش دامنه تعاملات اجتماعی و بسط سرمایه اجتماعی از طریق برقراری ارتباط و تعامل روزمره با افراد و گروه‌های مختلف
اهمیت و ضرورت	<ul style="list-style-type: none"> - کمک به توسعه و پرورش مهارت‌های ارتباطی و تعامل با دیگران - کمک به ایجاد، توسعه و استفاده از شبکه‌های ارتباطی و اجتماعی مؤثر
مصادیق عملکردی	<ul style="list-style-type: none"> - مهارت گوش دادن فعال و احترام به نقطه نظرات دیگران - بیان شفاف و دوری از زبان مبهم و گمراه کننده - ایجاد حس همدلی - توانایی درک متون نوشتاری - توانایی برقراری ارتباط سازنده در فضای مجازی - توانایی انجام مذاکره به صورت مؤثر - مهارت کار با دیگران برای حل تعارضات بین فردی - آشنایی و استفاده مؤثر از مهارت‌های کلامی و غیر کلامی - وظیفه شناسی و شناخت حداکثری نسبت به وظایف - داشتن اعتماد به نفس و روحیه درگیر شدن در کارها - انجام وظایف، با انرژی و کوشا از طریق همگرایی و توجه به هنجارها و ارزش‌های مشترک - شبکه سازی اجتماعی - برخورداری از روحیه پاسخ گویی - ارتباطات اخلاق مدارانه
پرورش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با مهارت‌های مدیریت بین فردی مختلف - آشنایی با دانش روز، جهت برقراری ارتباط‌های سازنده مجازی - فراهم کردن فضای احترام به نقطه نظرات دیگران هر چند مخالف - بررسی متون نوشتاری متفاوت در حوزه تخصصی و بررسی ادراک دانشجویان از آن - توجه به اهمیت کارهای تیمی و تقویت مهارت‌های کار تیمی از قبیل مذاکره، حل تعارض و ... - تقویت روحیه پاسخ گویی در خود و اطرافیان نسبت به وظایف محول شده

مدیریت میان فردی

(ادامه)

- ایجاد اجتماع علمی و مشارکت فعالانه دانشجویان و استاد	
- ارزیابی رفتارها و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان در انجام کارهای تیمی	
- توجه به میزان روحیه پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری دانشجو نسبت به امور و وظایف محول شده	سنجش شایستگی
- ارزیابی آگاهی و توانایی دانشجو از اشکال مختلف برقراری ارتباط (کلامی، غیرکلامی و مجازی) و استفاده مناسب، مؤثر و به‌جا از هر یک از آنها	

مدیریت درون فردی

عنوان شایستگی	مدیریت درون فردی ^۶
تعریف	توانایی برای آگاهی یافتن از خود، فهم نقاط قوت و ضعف خود و بیان احساسات و اندیشه‌های خود به صورت غیر مخرب
اهمیت و ضرورت	<ul style="list-style-type: none"> - کمک به فرد برای حل تعارضات و رویارویی با شرایط دشوار - لزوم توجه به مهارت‌های درون فردی به عنوان لازمه‌ی ارتباطات موثر بین فردی
مصادیق عملکردی	<ul style="list-style-type: none"> - داشتن عزت نفس بالا - برخورداری از توانایی مدیریت استرس - برخورداری از احساس خودکارآمدی - داشتن اعتماد به نفس - شناخت نگرش‌ها، آرا و عقاید، اندیشه‌ها، هیجانات، توانایی‌ها، مهارت‌ها و کاستی‌های خود - کنترل رفتارها و عواطف در شرایط مختلف - داشتن نگرش مثبت نسبت به خود و دیگران - برخورداری از توانمندی تأخیر در رضایت مندی (تعویق اهداف کوتاه مدت و دنبال نمودن اهداف بلندمدت)
پرورش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - سنجش سطوح توانایی دانشجوی در امور مختلف و دادن تکالیف متناسب با سطح توان دانشجوی در جهت تقویت اعتماد به نفس - آشنایی با عوامل استرس زا در محیط و نحوه کنترل آن‌ها - کمک به دانشجویان برای افزایش روحیه "من می توانم"
سنجش شایستگی	<ul style="list-style-type: none"> - بررسی رفتار دانشجوی در موقعیت‌های مختلف و چالش برانگیز برای بررسی میزان مهارت‌هایی چون عزت نفس، اعتماد به نفس، مثبت نگری و کنترل رفتارها و عواطف

^۶ منبع پیشنهادی جهت مطالعه: گلمن، د. هوش هیجانی: توانایی‌های محبت کردن و محبت دیدن. ترجمه نسرین پارسا (۱۳۸۰). تهران: انتشارات رشد.

مدیریت حواس

عنوان شایستگی	مدیریت حواس ^۷
تعریف	توانایی شناخت حواس مختلف و قابلیت‌های هر یک از آن‌ها جهت دستیابی به اهداف مورد نظر به بهترین شکل ممکن
اهمیت و ضرورت	- تقویت حواس و مهارت‌های مختلف در استفاده از آن‌ها در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر
مصادیق عملکردی	- علاقه‌مندی به تقویت حواس و کسب مهارت در استفاده از آن‌ها - توجه به شناسایی حواس مؤثر و مورد نیاز هر فعالیت، تقویت و کاربرد آنها به شیوه صحیح - بهره‌مندی مطلوب از حواس مختلف - پرداختن به یادگیری فعال با شرکت در تجارب متفاوت و استفاده از حواس مختلف - آگاهی نسبت به نقش مؤثر حواس جهت رشد و شکوفایی خود و دیگران
پرورش شایستگی	- توجه به اهمیت حواس مختلف در انجام هر فعالیت و تقویت آن‌ها - استفاده از رسانه‌های آموزشی و وسایل کمک آموزشی جهت غنا بخشیدن به تجارب یادگیری - استفاده از آموزش حسی - هیجانی - غنی کردن محیط و ایجاد شرایط استفاده از حواس گوناگون در یادگیری - تأکید بر آموزش مهارتی متناسب با اهداف درس - توجه به سبک‌های حسی یادگیری دانشجو
سنجش شایستگی	- استفاده مؤثر، مناسب و به جا از حواس مختلف در جهت انجام صحیح و به موقع فعالیت‌های خواسته شده - ارزیابی عملکرد حواس مختلف دانشجو در فعالیت‌های دست‌ورزی، کارورزی، آزمایشگاهی، میدانی و کلینیکی و...

^۷ منبع پیشنهادی جهت مطالعه: پیش قدم، ر.؛ ابراهیمی، ش. و طباطبائیان، م. (۱۳۹۸). رویکردی نوین به روانشناسی آموزش زبان. انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.

مدیریت محیط

عنوان شایستگی	مدیریت محیط ^۸
تعریف	توجه به عوامل مختلف موجود در محیط و بهره‌گیری مؤثر از آن در جهت اهداف مورد نظر
اهمیت و ضرورت	- کمک به شناخت و توجه نسبت به عوامل مختلف مؤثر در محیط
مصادیق عملکردی	- آشنایی با انواع مختلف محیط‌های ساده، پیچیده، ثابت و پویا - شناخت امکانات مختلف محیط خود و استفاده از آن در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر - ایجاد قابلیت‌هایی در خود برای تطابق با محیط با توجه به تغییر و تحولات محیطی - شناسایی محدودیت‌های محیط و برنامه ریزی برای رفع یا کاستن آن‌ها - تغییر شرایط محیط در برخی موارد با توجه به اهداف خود - آگاه کردن افراد دیگر از تغییر محیط و دلایل آن - توجه به هنجارها و باورهای مختلف ملی و مذهبی در صورت نیاز به ایجاد تغییر محیط - توجه به نقش بدن و تن‌آگاهی برای رسیدن به اهداف خود
پرورش شایستگی	- توانایی تحلیل محیط از جنبه‌های گوناگون - استفاده مؤثر و به جا از امکانات محیط در جهت آموزش و یادگیری در حیطه تخصصی - آشنایی با محدودیت‌های محیطی و نحوه مدیریت و کاهش این محدودیت‌ها - ایجاد محیط یادگیری با نشاط - تاکید بر نقش بدن و استفاده از ظرفیت‌های آن برای یادگیری مؤثر
سنجش شایستگی	- ارزیابی استفاده بهینه از امکانات موجود در پاسخ به تکالیف و آزمون‌ها

^۸ منبع پیشنهادی برای مطالعه: کامل‌نیا، ح. (۱۳۹۷). دستور زبان طراحی محیط‌های یادگیری، مفاهیم و تجربه‌ها. تهران: نشر هم‌پا.

آموزش

در این مختصر به روش یادگیری معکوس پرداخته می‌شود که یکی از روش‌های مناسب برای پیاده‌سازی مدل مفهومی آموزش است. در دو دهه اخیر یادگیری الکترونیکی (E-Learning) به عنوان یکی از روش‌های نوین یادگیری مطرح شده است. این روش گرچه دارای مزایای متعددی نسبت به یادگیری سنتی (آموزش چهره به چهره) است، اما دارای مشکلاتی همچون عدم ارتباط مستقیم و رو در روی دانشجو و استاد می‌باشد. آموزش ترکیبی (Blended Learning) با استفاده از ترکیب آموزش سنتی و الکترونیک سعی در بهره‌بردن از مزایای هر دو روش دارد.

در روش یادگیری معکوس، کلاس به یک کارگاه آموزشی تبدیل می‌شود که در آن فراگیران می‌توانند در مورد محتوای آموزشی اظهار نظر کنند، میزان یادگیری خود را ارزیابی کرده و با دیگر دانشجویان از طریق فعالیت‌های عملی و گروهی در تعامل باشند. نقش استاد از یک سخنران به یک مشاور و یک تسهیل‌گر تغییر می‌کند. این روش، آموزش را به یک مدل دانشجو محور تبدیل می‌کند که در آن زمان کلاس صرف بررسی موضوعات عمیق‌تر و ساخت موقعیت‌های یادگیری جذاب‌تر می‌شود. اصطلاحاً گفته می‌شود این روش هرم بلوم را معکوس می‌کند. در حالی که در روش آموزش سنتی بیشتر به سطوح پایین‌تر هرم بلوم یعنی به یاد سپردن و فهمیدن پرداخته می‌شود، در یادگیری معکوس این دو قسمت به قبل از کلاس منتقل می‌شود و در کلاس به سطوح بالاتر یعنی کاربرد، تحلیل، نقد و ارزیابی و در نهایت خلق و آفرینش پرداخته می‌شود.

آموزش معکوس (Flipped Learning)، یکی از انواع آموزش ترکیبی است که در آن جای فعالیت‌های کلاس و منزل برعکس می‌شود. در آموزش سنتی استاد مطالب و مواد درسی را در کلاس درس تدریس می‌کند و دانشجو در منزل با حل تمرین، انجام پروژه و ... مطالب را به طور کامل درک می‌کند (تثبیت یا تعمیق) اما در یادگیری معکوس مطالب و مواد درسی قبلاً به صورت الکترونیک به دانشجو ارائه شده است و دانشجو باید پیش از کلاس آن‌ها را مطالعه نماید. وقت کلاس، صرف بحث، حل تمرین و یا انجام پروژه و آزمونک می‌شود. جاناتان برگمن و آرون سمز بنیانگذاران این روش محسوب می‌گردند که در سال ۲۰۱۲ با انتشار کتابی این روش را به دنیا ارائه نمودند.

مراحل اصلی آموزش معکوس:

۱- **تهیه محتوا:** در این مرحله استاد محتوای آموزشی را تهیه و در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد. برای این کار می‌توان از روش‌هایی همچون ضبط کلاس حضوری توسط دوربین، صداگذاری فایل‌های ارائه در استودیوی صوتی و یا از ضبط درس در استودیوی تصویری استفاده کرد (همه این امکانات در حال حاضر در مرکز آموزش‌های الکترونیک دانشگاه فردوسی مشهد فراهم شده است).

۲- **ارزیابی اطلاعات دانشجو:** در هر جلسه کلاس، ابتدا استاد اطلاعات دانشجو را ارزیابی می‌کند تا مطمئن شود که دانشجو قبلاً درس را مطالعه کرده و با آمادگی در کلاس حاضر شده است. برای این کار می‌توان از امتحان‌های کوچک حضوری و یا حتی مجازی استفاده کرد.

۳- **طراحی فعالیت‌های یادگیری:** سخت‌ترین قسمت کار استاد است. در این روش نقش استاد از سخنران تبدیل به یک تسهیل‌گر / طراح شده است. نقش استاد نه تنها ساده‌تر نمی‌شود، بلکه اکنون وی باید نقش یک طراح را بازی کند و فعالیت‌های کلاس را طراحی کند، برای آن سناریو بنویسد و سپس آن را (احتمالاً با کمک دستیاران آموزشی) پیاده‌سازی کند.

روش‌های مختلفی برای طراحی فعالیت‌های یادگیری وجود دارد. فعالیت‌ها می‌تواند به صورت فردی یا گروهی باشد. از جمله مهم‌ترین فعالیت‌های فردی یا گروهی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

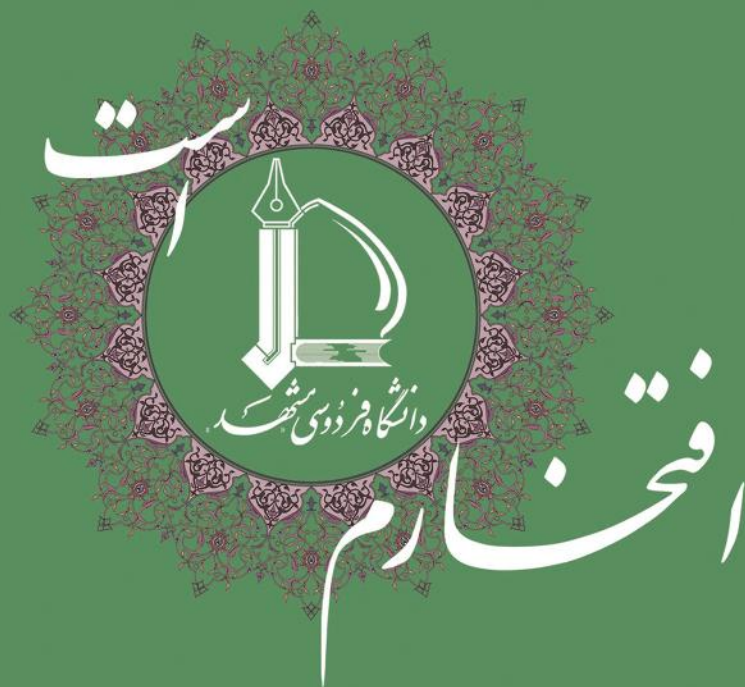
- حل مساله و تمرین (لزومی ندارد برای همه یکسان باشد، به تفاوت‌ها توجه می‌شود)
- بررسی یک نمونه موردی
- مباحثه جمعی بر روی موضوع درس
- انتخاب تعدادی از دانشجویان برای ارائه قسمتی از بحث، یا ارائه نظرات خود در مورد موضوع درس
- انجام یک پروژه یا آزمایش در کلاس
- واگذار کردن یک وظیفه به هر گروه، تقسیم کار بین اعضای گروه توسط خود اعضا، و در پایان تهیه یک گزارش نهایی
- انجام بارش مغزی بر روی یک موضوع بین اعضای گروه
- ارائه گزارش یک گروه به سایر اعضای کلاس و نقد و بررسی آن

تحقیقات نشان داده است که این نوع آموزش مزایایی به شرح زیر دارد:

- می‌توان در کلاس به سطوح بالاتری از یادگیری و تقویت مهارت‌های شناختی پرداخت. بسیاری از موارد مطرح شده در الگوی مفهومی آموزش مربوط به سطوح بالاتر شناختی هستند و لذا با این روش امکان بهتری برای پیاده سازی دارند.
- تعاملات بین دانشجویان با هم و ارتباط با استاد بیشتر اتفاق می‌افتد. لذا مواردی همچون ارتباطات بین فردی که در الگوی مفهومی آموزش بر روی آن بحث شده است امکان تحقق می‌یابند.
- هر دانشجو به طور جداگانه و فردی راهنمایی می‌گردد (لزومی ندارد همه دانشجویان با سرعت یکسان پیش بروند).
- دانشجویان از حالت غیرفعال خارج شده و نقش مهمتری در کلاس به عهده می‌گیرند.
- دانشجویان با تشکیل گروه، به حل مساله و مباحثه می‌پردازند و مهارت‌هایی مانند کارگروهی و یادگیری از سایرین، تقویت می‌گردد.

البته این روش چالش‌هایی نیز دارد که عمده ترین آن، لزوم صرف وقت زیاد و طراحی فعالیت‌های یادگیری توسط استاد است. توجه کنید که در این روش در ازای اضافه شدن مطالعه در منزل، باید قسمتی از وظایف دانشجو در دانشگاه کم شود، در غیر این صورت نتیجه مطلوب نخواهد داشت. مثلاً در ازای سنجش مرتب در هر جلسه و آزمون‌های متعدد، امتحان میان ترم حذف گردد تا دانشجو احساس فشار بیشتر نسبت به آموزش سنتی نداشته باشد.

خریدارید و دلش و روستی

